

פּלַח הַרמוֹן

מאמר

שמה תשמה

ב"ה

בשבח והודיה להשי"ת על חסדו הגדול, שזיכנו בנישואי צאצאינו החתן הת' **שניאור זלמן** שי' והכלה מרת **חיה מוסיא** תחלי', אנו מדפיסים בזה מאמר "שמח תשמח" מאת הרה"ק החסיד מו"ה **הלל הלוי** מפאריטש נ"ע.

המאמר מיוסד כנראה על מאמר כ"ק אדמו"ר הצמח צדק ד"ה "שמח תשמח" אשר נדפס באור התורה על הסידור ע' ריב, בשילוב מאמר אדמו"ר הזקן ד"ה "ה' יחתו מריביו" הנדפס בלקוטי תורה פרשת נשא כד, ב.

המאמר נעתק ע"י סב הכלה, הרה"ת ר' **יהושע** ע"ה מונדשיין, מכת"י 2192 בספריית אגודת חסידי חב"ד והוסיף בו השוואות לכת"י 482 הנראה ככת"י ק ר"ה.

*

נאחל לחתן ולכלה (בלשון הרב) ש"יבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות".

ט"ז סיון ה'תשפ"ו

שלום דובער הרצל (ורעייתו לבית קפלון) **הלל מונדשיין** (ורעייתו לבית ליפשיץ)

זהלצי"ב

פּלח הרמון

מאמר

שמה תשמה

אשר עבד הלוי

הוא ניהו מורינו הרב המאור הגדול חסיד

ועניו ירא אלהים מרבים כקש"ת

מו"ה הלל הלוי נ"ע

מפארטש.

נדפס לראשונה מכתב יד

ירושלים

בשנת

ה' אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

תוכן ברכת "שמח תשמח" שנתבאר במאמר

הכוונה ב"רעים האהובים" היא למידות עליונות של חסד כפי שהן למעלה, לפני שהן יורדות ומתגלות בצורה מוגבלת. הן נקראות כך מפני שיש ביניהן אחדות והתכללות גמורה, בלי התחלקות וגבול. אבל כשהמידות יורדות למטה בבחינת "חסד עולם", כל מידה כבר מוגבלת בכלי שלה ונראית כדבר נפרד.

כדי שהאור העליון הזה ירד מן ההעלם אל הגילוי צריך שמחה, ולכן אומרים: "שמח תשמח רעים האהובים" - שהשמחה תמשיך את האהבה והאחדות העליונה אל הגילוי בפועל.

הכפל "שמח תשמח" רומז לשתי המשכות של שמחה: תחילה אל ה"חתן", שהוא המידות העליונות של חסד, ואחר כך אל ה"כלה", שהיא ספירת המלכות. המלכות נקראת כלה מפני שיש בה תשוקה ועלייה מלמטה למעלה, והיא קשורה לגבורות, ולכן צריך להמשיך אליה שמחה כדי להמתיק את הגבורות.

אחר כך אומרים: "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם". הכוונה היא לשמחה שהייתה אצל אדם הראשון, שהקב"ה האיר לו חסד גדול מלמעלה בלי עבודה מוקדמת מצד האדם. כך גם אנו מבקשים שהקב"ה יאיר לנו עכשיו חסד עליון גם אם איננו ראויים מצד עצמנו.

בהמשך מוסבר ההבדל בין שתי הברכות:

בברכה "משמח חתן וכלה" מדובר על האור האלוקי כפי שנמשך בזמן מתן תורה בתחילה בתורה שבכתב ואחר כך בתורה שבעל פה, כמו שתורה שבעל פה לומדת ומקבלת מן הפסוקים שבתורה שבכתב.

אבל בברכת "משמח חתן עם הכלה" מדובר על הזמן העתידי, שבו תהיה מעלה מיוחדת לתורה שבעל פה. אז יתברר שיש בה עומק פנימי יותר של רצון ה', כי דווקא בה מתבארים כל פרטי המצוות ודקדוקיהן. לכן לעתיד תהיה התורה שבעל פה במדרגה גבוהה כל כך, עד שהתורה שבכתב תקבל ממנה, וזהו ענין "אשת חיל עטרת בעלה".

לכן נאמר שם: "משמח חתן עם הכלה" - שהשמחה העיקרית תהיה מצד ה"כלה", כלומר התורה שבעל פה, וממנה יקבל גם ה"חתן", שהוא התורה שבכתב.

שמח תשמח ריעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם. יש להבין מהו הכפל לשון "שמח תשמח", וגם, מי המה "ריעים האהובים". וגם להבין למה תלה זאת השמחה בשמחת אדם הראשון. וגם להבין סיום הברכה, שכאן אמר "משמח חתן וכלה", בתחילה לחתן וממנו בא לכלה, ובסיום ברכת "אשר ברא" אמר "משמח חתן עם הכלה", דמשמע ששמחת הכלה עיקרית ואח"כ נמשך שמחת החתן מבחי' שמחת הכלה.

ולהבין כל הנ"ל יש להקדים ענין [שמואל א ב, י] "ה' יחתו מריביו עליו בשמים ירעם גו' ויתן עוז למלכו" כו'. כי הנה יש לתמוה איך שייך שיהי' איזה מנגדים על עצם אלקות >והקשה בלק"ת (סדר נשא) מי הם המריבים עם ה'<, הלא כולם מודים על אלקותו ית', וכמאמר [ירמי' י, ז] "בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך", וכתוב [מלאכי א, יא] "ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי" ואמרז"ל [מנחות קי, א] "דקרו לי' אלקא דאלקיא". אך התירוץ על זה בווהר >פרשת ויקרא שפירש "בשעתא דדינין מתערין שלטין על רחמא" <ד"מריביו" הוא "מריב וי"ו", פירוש, שאין המריבה על עצם אלקותו ית', רק המריבה הוא על בחי' התלבשותו בוי"ו דשם הוי', שהוא בחי' ששה מדות חג"ת נה"י, שכולם המה רחמים >כמאמר הזוהר: ז"א רובו חסדים <(אפילו בחי' הגבורה כמשי"ת), כי יעקב הוא בחי' תפארת, גופא, הוא הכולל כל ו' המדות, ומדתו הוא מדת הרחמים. והנה על בחי' זאת יש מנגדים והמה כוחות הדינים הרוצים למנוע המשכת החסדים שהוא בחי' התגלות אלקותו בעולמות, וכמ"ש [איוב א, ו] "ויבואו בני האלקים להתייצב על הוי"ו" – לנגד שם הוי', והמה הנק' "מריביו". אך זה גופא יש להבין, מאין יש בכחם להיות מנגד למדת הרחמים מאחר שבמדה זאת מלובש בחי' אלקותו ית'.

יש להקדים ענין "ויאמר ויעמד רוח סערה ותרומם גליו" [תהלים קז, כה]. כי הנה גלי הים אינם מציאות נפרד בפ"ע כלל מן הים, רק כשמתלבש בהם רוח סערה אזי מתרוממים עד שנראים למהות נפרד בפ"ע בבחי' יש ודבר. ואח"כ כש"יקם סערה לדממה" [שם שם, כט] אזי נחים ושוקטים ונכללים בים ומתבטלים ממציאותם, כי באמת אינם מציאות אמיתי, רק ע"י רוח סערה המתלבש בהם נראים למציאות יש. והנה כתיב [ישעי' יז, יב] "ושאון לאומים כשאון מים כבירים", פי', שהגבהת והתנשאות

אוה"ע המגביהים עצמם בבחי' יש לומר "לי יאורי" כו' [יחזקאל כט, ג], וכל כוונתם לשלוט על ישראל הממשיכים אחדות ה' למטה, כמ"ש [שמואל ב ז, כג] "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" שממשיכים בחי' "אחד" למטה בארץ [תו"א כז, ד], וכל מגמת אוה"ע להסתיר אלקות להיות בבחי' יש ודבר נפרד, לזאת מנשאים עצמם נגד ה' ממש. והתנשאותם הוא כדוגמת גלי הים, וכמארז"ל [יבמות קכא, א] "כל גל וגל שבא עלי כו' מכאן אמרו חכמים אם באו רשעים על האדם [ינענע לו ראשו]" >ופי' רש"י ידחו מפני השעה. כי ברגע יחשו גליהם<, נמצא שהתנשאות הרשעים נמשל להתנשאות גלי הים. וכן באדם תגבורת מחשבות זרות טורדות המתגברים על האדם נמשל לגלי הים, שהתנשאותם בבחי' יש אינו מציאות אמיתי רק נראה לבחי' יש, וכאשר רוח אלקי עברה במוח ע"י העמקת הדעת בענין אלקות איך שהוא מחי' ומהווה אזי ממילא "ותטהרם", כי אינם מציאות אמיתי כלל. וכן "שאון לאומים", כאשר יאיר רוח אור אלקי מלמעלה אזי יפלו ויתפרדו כל פועלי און, כי כל התנשאותם אינו רק מצד רוח סערה המלוּבש בהם (כמשי"ת ענינו לקמן), וכאשר "יקם סערה לדממה" אזי ממילא מתבטלים מציאותם כו'. והנה עד"ז כחות הדינים למעלה מה שיש בהם הכח לקטרג ולמנוע המשכת החסדים דשם הוי' בעולמות, הוא ג"כ כדוגמת התנשאות גלי הים, וכאשר "יקם סערה לדממה" אזי נמתקים כל הדינים כו' כמשי"ת.

ולהבין זה יש להבין מהו ענין הרוח המנשא גלי הים שהם כחות הדינים כו'. הנה כתיב [עמוס ד, יג] "כי הנה יוצר הרים ובורא רוח >ומגיד לאדם מה שיחוו", וצריך להבין מהו השייכות זה לזה. כי ידוע בספרי החקירה שתגבורת הרוחות שאינם מצויים הוא מצד האידיים חזקים העולים מן ההרים, ונמצא שההרים מקור הרוחות. וכן הוא בנפש, בחי' "הרים" הוא בחי' המדות שבנפש, אהבה ושנאה ורחמנות כו' >"הרים" לשון רבים, כי האהבה נק' "הר" כמארז"ל [ראה פסחים פת, א] "לא כאברהם שקראו הר", ויש בחי' התפעלות הנפש בשמחה וכן במרירות, ולכן [נק'] "הרים" וכמו הר הבולט מארץ המישור, כן האהבה והתפעלות יש מי שאוהב ויש מי שמתפעל. והבל הדיבור הנמשך מבחי' הבל הלב הוא בחי' "רוח" הנמשך מן ההרים שהם בחי' המדות שבלב. ולכן גילוי כח הדיבור הוא לפי המדות שבלב, אם הוא באהבה מדבר דברי אהבה כו'.

והנה טבע הבל הדיבור, אעפ"י שהוא ממוזג מאש מים רוח מ"מ יש בו התגברות יסוד האש, כי כן במקורו הבל הלב מתגבר ג"כ יסוד האש (ולכן נצרך לתנופת הריאה לקררו ובלעדי זה לא יתקיים), ולכן "הבל" אותיות "הלב" ואותיות "להב". ומה שנמשך בבחי' המשכה לחוץ הוא מצד הרצון המלוּבש במדות אהבה וכו' המכריחו להיות נמשך לחוץ, וכשמסתלק הרצון שבמדות אזי נכלל ממילא במקורו שהוא בחי' הבל הלב מצד התגברות יסוד האש שבו.

ועד"ז יובן הנמשל למעלה, שבחי' הרים העליונים הוא בחי' התלבשות אא"ס במדות עליונות, שזהו מקור חיות והתהוות העולמות כמ"ש [שמות כ, יא] "כי ששת ימים עשה" ואמר בזוהר "שית יומין עילאין דבהון עביד קוב"ה שמיא וארעא". אך לא מהות המדות המה נמשכים בהשתלשלות, רק הארה בעלמא מהן ונק' בחי' מלכות ושם. וזהו ענין הרוח הנמשך מהרים עליונים כמאמר [תהלים לג, ו] "וברוח פיו כל צבאם", ונאמר [בראשית ב, ד] "בהבראם" "בה' בראם" [מנחות כט, ב], כי ה' "אתא קלילא דלית בה מששא" רק הארה בעלמא, והוא ענין ירידת המלכות בבי"ע להחיות הנבראים כמאמר [עזרא ט, ו] "ואתה מחי' את כולם", וכמשל הנ"ל בנפש באותיות הדיבור המתגלים לחוץ.

אך ידוע דטבע המלכות הוא בחי' גבורות כמאמר [דברים ד, כד] "כי ה' אלקיך אש אוכלה" כו' (כי טבע האור ליכלל במאור), ולכן מה שהמלכות נמשכת למטה בבחי' ירידה והמשכה (הוא מצד רצון ה' המלוּבש במדות) הוא מצד מדות עליונות אשר המה בבחי' חסדים, כמאמר [תהלים צח, ג] "זכר חסדו", שבנין הזכר מהחסדים.

(והגם שיש בבחי' המדות ג"כ בחי' גבורות, מ"מ גם הגבורות המה חסדים, כי מצד החסד יכול להיות נמשך בחי' יש ודבר, כי טבע המים לקרר, להיות "אגלידו מיא", בבחי' יש, אך מצד הגבורות מעוררים לחבר בחי' אא"ס בנבראים שלא יהיו בבחי' יש. כמו שאנו רואים בנפש שהדם הוא עיקר המחי', ואם הי' ריבוי המים שלא לפי ערך המזיגה, הי' קלקול החיות בנפש. וגם טבע הגבורות פועלים התחלקות החיות לחלקים קטנים לפי ערך הנבראים. משא"כ מצד החסד בעצמו לא היו יכולים לקבל, ונמצא שהגבורות המה בחי' חסדים. ותפארת הוא מדת הרחמים, אשר מצד זה נמשך בחי' חו"ג להחיות הנבראים, כי עיקר סיבת המשכות החיות הוא מצד הרחמנות על גודל ההשפלה שלהם. וכן עד"ז בחי' נה"י הוא הכח לבוא השפע בפו"מ

בבחי' המלכות, שזהו מציאות חיות והתהוות הנבראים כנ"ל בענין "בה' בראם" כו' (וכמשל בנפש בחי' מדות השייכים למעשה), אשר זהו עיקר החסד, כי אם לא יבוא החסד לידי מעשה אינו חסד כלל, ונמצא שהמדות כולם בבחי' החסדים). ובחי' החסדים שבמדות ממתיקים בחי' הגבורות שבמלכות, אשר מצד זה נעשה ירידת המלכות בבחי' התגלות אלקות בנבראים (וכמאמר [תהלים קיד, ח] "ההופכי הצור [אגם מים]" "ואין צור כאלקינו" [שמואל א ב, ב], שהוא בחי' המלכות אשר טבעה גבורות, ונהפך לאגם מים מצד חסדי ז"א כו' וד"ל).

אך המשכת החסדים מבחי' המדות לבחי' המלכות להמתיק הגבורות שבה הוא מצד אתעדל"ת דייקא, והיינו ע"י אהבה שמלמטה למעלה מעוררים למעלה חסד עליון כי "כמים הפנים" כו' [משלי כו, יט], וע"י גבורה שבנפש שמייגע בנפשו להוליד בחי' יראה מעורר למעלה בחי' גבורה, וע"י שמעורר רחמים רבים על נפשו מעורר למעלה מדת הרחמנות, וכן ע"י הבל פיהם של תשב"ר מעורר למעלה בחי' נה"י.

ונמצא שע"י הרוח שנמשך מבחי' "הרים" שבנפש האלקית, שהוא ענין ביטול שמלמטה למעלה שנמשך מבחי' מדות שבנפש אלקית שהוא ענין "רוח העולה" כו' [ע"פ קהלת ג, כא], אזי "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח" [זח"ב קסב, ב] מלמעלה למטה מבחי' הרים עליונים להמתיק בחי' גבורות שבמלכות, ואזי נמשך חיות אלקי בכל הנבראים בבחי' גילוי ונמשך התגלות אלקות בכל העולמות.

והנה כל זה כאשר יש בחי' אתעדל"ת, אבל כאשר אין אתעדל"ת מלמטה למעלה, אזי לא נמשך מלמעלה מבחי' הרים עליונים שהם בחי' המדות בחי' החסדים להמתיק גבורות דמלכות, וממילא נעשה בחי' הסתלקות המלכות לעלות למעלה ולא נמצא השפעה אלקית למטה בבחי' הנבראים בבחי' גילוי רק בבחי' הסתר פנים, ואז ממילא נתגברו כחות הדינים לקטרג ולהיות מנגדים לשם הוי'. והוא כמשל התנשאות גלי הים מצד רוח סערה, כך הוא הגבהת כח הדינים מצד גבורות שבמלכות שגורמים הסתלקות ונק' רוח סערה.

(רק שיש ב' בחי' בבחי' כוחות הדין, הא' בסטרא דקדושה כדוגמת "קנאת הוי' צבאות", כמו בפנחס בקומו מתוך העדה [במדבר כה, ז], שכוונתו לבער הרע בשביל התיקון. והב' בחי' גבורות קשות דקליפה שכוונתם עצם פעולת הרע בלבד. ובחי' הא' נק' "תכלת" דאכיל ושצי את הרע [זח"א נא, א], ובחי' הב' שהם גבורות קשות נק'

"קלא אילן" כדוגמת התכלת [מנחות מ, א]. ויש שכוונתו פעולת הרע בלבד ומלביש את הדבר ב"קנאת הוי' צבאות", וזהו "אני עתיד כו' ממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא" [ב"מ סא, ב].

והנה שני הבחי' נמשך הכל מבחי' גבורות דמלכות שהוא ענין ההסתלקות מצד העדר מעשה התחתונים כו' (רק למעלה נמשך גבורות קדושות דאכיל ושצי לבער הרע בשביל התיקון, כענין "שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו" [ב"ב טז, א], ולמטה יותר בעשי' נעשה מזה גבורות קשות לפעול רע ממש).

והנה כאשר אין אתעדל"ת ונתעוררו ונתחזקו כוחות הדין, על זה נאמר "הוי' יחתו מריביו". והנה הטעם על 'הוי"ה' תרין גרישי"ן שיש בו שני קוין, ונגינתו הוא ג"כ שני קולות קול למעלה מקול. והענין הוא ע"פ מ"ש בזוהר [ה"ג קלג, ב] דאית חסד דלגיו וחסד דלבר, חסד דלבר נק' "חסד עולם" משני טעמים, הא' להיותו מצומצם בבחי' עולם שהוא ו' קצוות מעלה ומטה וד' רוחות. והיינו, להיות המדות עליונות הוא בחי' השפלת וירידת אא"ס להיות מקור להשתלשלות, לזאת המה בבחי' מדה ושיעור לפי ערך ההשתלשלות. והב' להיות התעוררות החסד הנ"ל להיות נמשך למטה בעולמות הוא מצד אתעדל"ת שהוא בחי' ביטול היש דנבראים שהמה בבחי' עולם (כמאמר [תהלים כה, ו] "זכור רחמיך כו' כי מעולם" כו'). אבל חסד דלגיו נק' "רב חסד", והיינו להיותו חסד פנימי ועצמי הנעלם בבחי' עצמות אא"ס למעלה מהשתלשלות לגמרי ואינו במדה ושיעור כלל, וגם התעוררות שלו אינו תלוי באתעדל"ת כלל רק ממילא ומאליו יאיר מצד עצמו. והנה כאשר נמשך הארה מבחי' "רב חסד" הנ"ל, אזי נמשך למטה מטה כנ"ל להמתיק כל הגבורות וכל הצמצומים אפילו בלא אתעדל"ת כלל. אך אעפ"כ המשכת "רב חסד" הנ"ל מוכרח ג"כ להתלבש בבחי' "חסד עולם", בכדי שיוכל להתקבל במקבל לכל אחד ואחד לפי ערכו כו' וד"ל.

והנה זה ענין הוי"ה בשני גרישי"ן. כי הנה בחי' "רב חסד" הנ"ל הוא למעלה מעלה מגדר חכמה, וג"כ למעלה מגדר וסוג מדת הרחמים, רק הוא מקור הרחמים. ולזה במשה כשהמשיך י"ג מדות הרחמים נאמר [שמות לד, ו] "הוי"ה הוי"ה" ופסיק טעמא בגווייהו [זה"א קנח, ב], כי הוי' הראשון הוא בחי' צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות מבחי' "רב חסד" הנ"ל, ואח"כ ע"י פסיק טעמא נמשך בחי' הוי' הב' שהוא מקור הי"ג מדות שאח"כ, וי"ג מדות נותנים כח ועוז בבחי' חכמה שיתלבש בו

בחי' חסד דאריך (כידוע דאו"א מלבישין לזרועות דאריך, דזהו בחי' חסד המתלבש בחכמה. אך סיבת התלבשות החסד בחכמה הוא מצד הרחמים די"ג מדות הנ"ל כו') (ונמצא שמה שמלבישים הוא בדרך עילה, ומה שיונקים ממזלות היינו בדרך סיבה כו' וד"ל). ונמצא שזהו המשכה אחת מבחי' "רב חסד" הנ"ל להיות בחי' חסד המתלבש בחכמה ע"י אמצעות הי"ג מדות הנ"ל. וזהו מה שלפעמים אומרים [בעשי"ת בשמו"ע] "אב הרחמן" ולפעמים אומרים "אב הרחמים", כי "אב הרחמן" הוא בחכמה שהוא רחמן בעצם מצד קבלתו מי"ג מדות הנ"ל, ובמוסף ובמנחת שבת שאז מאיר ממדריגה גבוה מבחי' "ורב חסד" לכן אומרים "אב הרחמים", היינו שהוא מקור הרחמים ולא רחמן בעצם, כי אינו עדיין בגדר וסוג רחמים. והמשכה הב' הוא מבחי' חסד שבחכמה לבחי' חסד שלמטה מן החכמה שהוא בחי' "חסד עולם" הנ"ל. וזהו ענין שני גרישי"ן, שהוא שתי המשכות הנ"ל, ועי"ז "יחתו מריביו" שנמתקין גבורות דמלכות מבחי' "ורב חסד" הנ"ל, וממילא מתבטלין כחות הדינים וכל הקטרוגים כו' וד"ל.

ועם זה יובן מה שא' במשה [שמות לג, טו] "אם אין פניך הולכים אל תעלינו מזה" שזה הי' אחר חטא העגל, וקודם חטא העגל כשאמר [שם כג, כ] "הנה אנכי שולח מלאך" שתק ולא אמר כלום, וכי בשביל שהמה חוטאים יהיו נשכרים. אך בתחילה קודם חטא העגל אשר פסקה זוהמתן [שבת קמו, א] לכן הי' בחי' אתעדל"ע להמשיך בחי' חסדים מבחי' המדות דאצי' הנק' "חסד עולם" מצד אתעדל"ת, אבל אחר חטא העגל אשר נמשך עליהם זוהמת הנחש [זח"א נב, ב] ויכול להיות שיהי' גורם החטא ולא יוכל להיות אתעדל"ע מצד "חסד עולם" (שזהו בחי' מלאך ונאמר בו [שמות שם, כא] "כי לא ישא לפשעכם"), לכן אמר "אם אין פניך הולכים", פנימיות המדות, חסד דלגיו, "אל תעלינו מזה", כי לא יוכלו להתקיים.

"עליו בשמים ירעם". כי הנה בחי' חסד דלגיו הנ"ל לא יוכל להתלבש בבחי' "חסד עולם" רק הארה בעלמא ממנו, וכולו נשאר בבחי' העלם ומקיף. והנה בחי' המקיף הנ"ל דוחה את החיצונים לגמרי אפילו מבחי' עקביים דעשי', כמ"ש [שמואל א ב, ט] "רגלי חסידיו ישמור" (משא"כ מבחי' "חסד דלגיו" המתלבש בבחי' פנימיות לא יוכל להמתיק רק בחי' הדינים ברוחניות בבריאה יצירה כו').

והנה עם הנ"ל יובן ענין עבודת בני גרשון נושאי היריעות, ובהם דייקא נאמר [במדבר ד, כז] "על פי אהרן ובניו". כי הנה בחי' אהרן הוא בחי' אהבה רבה, והוא בחי' "חסד דלגיו" שהוא נעלם ומופלא בבחי' "אלף" אותיות "פלא" (משא"כ מה שאברהם קראו הר הוא בחי' "חסד עולם"), והנו"ן פשוטה מורה על אריכות שפע חסד למטה מטה. והנה בחי' מקיפים דבחי' "רב חסד" הנ"ל שהוא ענין היריעות, זה הי' עבודת בני גרשון להמשיך אותם, ולכן נק' "גרשון" מלשון "גרש האמה הזאת ואת בנה" [בראשית כא, י], כי מצד חסד דאברהם יכול להיות יניקת ישמעאל, גסות והתנשאות, אבל מבחי' מקיפים דאהבה רבה דוחה את החיצונים לגמרי אפילו מבחי' עקביים. וזהו אריכות הנו"ן פשוטה דגרשון, שזהו עצמה הנו"ן פשוטה דאהרן, רק שזה מורה על אריכות וירידת השפע למטה, וזה מורה על כח הגבורה שב"רב חסד" הנ"ל לדחות את החיצונים למטה מטה כו' וד"ל.

והנה אח"כ אמר "ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו", שזהו בחי' יותר גבוה מבחי' "רב חסד" הנ"ל, שהוא בחי' התורה שנק' "עוז" [זבחים קטז, א]. כי הנה כתיב [משלי ו, כג] "ותורה אור", שזהו בחי' אור העצמי דא"ס שלפני הצמצום שע"ז נאמר [איוב יב, כג] "מגלה עמוקות מני חושך". כי הנה כתיב [תהלים יח, יב] "ישת חושך סתרו", שבחי' "חושך" הוא הסתר והעלם העצמות, וכאשר נגלה אור העצמות זהו "מגלה עמוקות מני חושך". והנה בשעת מתן תורה הי' התגלות אור העצמות מצד עצמו, שהוא ענין "אנכי הוי' אלקיך" [שמות כ, ב], וזהו "תורה מן השמים ניתנה". אבל אחר מ"ת נמשך בחי' אור העצמות מצד הבירורים דחושך התחתון שנתהפך לאור, שמזה נעשה יתרון אור למעלה שנתגלה אוא"ס שלפני הצמצום (במדריגה יותר גבוה מבחי' אור העצמות שמצד עצמו, שזה נק' "מאור" וזה נק' "אור" כו'. ועיין בתו' אדמו"ר נבג"מ בענין המגביהי לשבת כו' [תו"א מקץ לח, ב]).

והנה זה הי' עבודת בני קהת שהיו נושאים הארון עם הלוחות, שהוא בכדי להמשיך בחי' אא"ס שבתורה ע"י הבירור שלהם מצד נסיעת הארון עם הלוחות. וזהו ענין "קהת" מלשון "ולו יקחת עמים" [בראשית מט, יא], שהוא ענין קיבוץ ואסיפה כדמתרגמינן "ולו יתכנשון עממיא". רק כשהקיבוץ בסטרא דקדושה אחדות בעצם נק' "אסיפה", כמאמר "בהתאסף ראשי עם" [דברים לג, ה], וכאשר הבירור בבחי' הטוב המובלע ברע נק' "קהת", מלשון "קיוהא" המשיב את הנפש [ראה סנה' קט, ב. יומא פא, ב].

והנה עד"ז הוא ענין הלימוד דתורה שבע"פ שהוא בירור ההלכות ע"י העיון, שע"י זה נתגלה "תורה אור" (במדריגה יותר גבוה כנ"ל). וזהו ענין רב יהודא דכולי תנויי בנייקין הוי [ברכות כ, א], כנ"ל בענין המגביהי כו'. וזהו "ויתן עוז למלכו", שהוא ענין הכח שבמלכות לברר בירורים ע"י הלכות דתורה שבע"פ, שע"י זה "וירם קרן משיחו", עליות המלכות למעלה מעלה בבחי' העצמות כמו שיהי' לעתיד לבוא כו' וד"ל.

והנה עם זה יובן ענין "כי יוצר הרים", שחשב כאן ג' מדריגות. הא' בחי' "יוצר הרים" שהוא ענין מדות דבחי' "חסד עולם", שזהו בחי' "טורי נהורא", מדות שע"פ הטעם שהמשכתן הוא מצד אתעדל"ת. אך כאשר אין אתעדל"ת, ע"ז אמר "ובורא רוח", שהוא בחי' "רוח קדים" (כמו בקריעת ים סוף) [שמות יד, כא], שהוא הארה מבחי' "טורי חשוכא", "רב חסד", שע"י זה נמתקין גבורות דנוקבא שלא ע"י אתעדל"ת כלל. ואח"כ אמר "ומגיד לאדם מה שיחו", שזהו מדריגה הג' דתורה אור העצמי שנמשך מצד לימוד הלכות דתורה שבע"פ. וזהו "מה שיחו", כי "שיחו" הוא בחי' אותיות דתורה שבע"פ, ו"מה" הוא בחי' הביטול שבלימודם (כענין רב יהודא שאמרו עליו [נדה יג, א] "אימתא דמריה עליה", והי' לומד ההלכות בבחי' ביטול גדול עד שלא הי' דבר בפני עצמו כלל, רק דבר ה' המדבר בפיו כו'), שע"ז מגיד וממשיך >מגיד לשון המשכה, כמו "נהר דינור דנגיד ונפיק" [ע"פ דניאל ז, י] < לאדם העליון מבחי' אור העצמי ממש שלמעלה מבחי' מדות הגנוזות בעצמות כו' וד"ל.

ועם זה יובן ענין "שמח תשמח ריעים האהובים", כי הנה בחי' "ריעים האהובים" הוא בחי' "טורי חשוכא", מדות דחסד דלגיו, ונק' כן להיותם בבחי' התכללות בתכלית מצד שאינם מוגבלים בכלים. משא"כ מדות ד"חסד עולם" כל מדה מוגבלת בכלי שלה, ובכדי שיהי' נמשכים מהעלם אל הגילוי צ"ל ע"י שמחה. וזהו "שמח כו' ריעים האהובים", בכדי שיצאו מהעלם אל הגילוי. ומה שאמר כפל לשון ד"שמח תשמח", היינו להמשיך שמחה זאת לזו"נ הנק' חתן וכלה (כי מלכות הוא בחי' "כלה", כליון לעלות למעלה, כי בניינה מהגבורות), וצריך שיהיו נמשכין תחילה בבחי' "חתן" שהם המדות ד"חסד עולם", ואח"כ יהיו נמשכין בבחי' המלכות להמתיק הגבורות וזהו כפל השמחה.

ומה שא' "כשמחך יצירך", היינו כמו באדם הראשון שהאיר "רב חסד" מצד עצמו שלא ע"י אתעדל"ת, כי אדם אין להעלות מ"ן, כך אנו מבקשים שיאיר ג"כ עכשיו מבחי' "רב חסד" אע"פ שאין אתעדל"ת כלל. וזהו "יצירך", שהם המדות שבבחי' "חסד עולם" כנ"ל.

ואח"כ בסיום הברכה אמר "משמח חתן וכלה", שזהו השמחה ד"תורה אור" שיצא מהעלם עצמותו לידי גילוי. ויש בזה ב' בחי', הא' כמו שהאיר מצד עצמו בשעת מתן תורה, שמתחילה נמשך בתורה שבכתב ואח"כ בבחי' תורה שבע"פ, וזהו כמו עכשיו שתורה שבע"פ מקבל מתושב"כ כמו "מנלן, אמר קרא". אבל בברכת "אשר ברא" אמר "משמח חתן עם הכלה", כי מדבר לעתיד שתושב"כ יהי' מקבל מתורה שבע"פ כמ"ש [משלי יב, ד] "אשת חיל עטרת בעלה", וכמו שאמר "בינה יתירה ניתנה באשה" [נדה מה, ב], כי יש יתרון בתורה שבע"פ ששם מדוקדק איכות הרצון שבמצות בדקדוק ושיעור גדול, כמו תפילין בד' בתים דייקא, משא"כ בתושב"כ שלא נגלה הרצון רק בדרך כלל. והיינו מצד שורש דתורה שבע"פ הוא בפנימיות הרצון יותר, לכן לעתיד יהי' "אשת חיל עטרת בעלה". ולזה אמר "משמח חתן עם הכלה", שעיקר השמחה בשביל הכלה וממנה יקבל בחי' חתן דתושב"כ כו' וד"ל.

שמעתי¹ בשם הרב הקדוש רי"מ [המגיד מזלוטשוב], מה שאומרים שהזיווג יהי' עולה ליפה, הכוונה כי עכשיו היחוד "הוי' אדנ-י" בגימטריא צ"א, אבל לעתיד דכתיב "יהיה הוי' אחד" שיהי' ב' פעמים י"ה (~מצד שגילוי אור א"ס יהי' למטה כמו למעלה~), אך אעפ"כ יאיר ג"כ ע"י לבוש והיכל דשם אדנ-י, ו"יהיה אדנ-י" עולה צ"ה. וזהו שמבקשים זאת בכל עת, שהזיווג - היינו זיווג השמות ד"הוי' ואדנ-י" - יהי' עולה "יפה" בגימטריא צ"ה. ודפח"ח.

ובזה אפשר לפרש מה שכתוב בנוסח התנאים "וישלטו בנכסיהון שוה בשוה", היינו שיהיו שווין בקומה כו' וד"ל.

¹ רשימה מרי הלל. נדפסה בהוספות לפלח הרמון - מאמרים לחודש תשרי (קה"ת תשנ"ב) עי רלג.

מזכרת

משמחת הנישואין

של

החתן הת' שניאור זלמן שי' והכלה מרת חיה מוסיא תחי'

הרצל

ט"ז סיון ה'תשפ"ו